

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
«Σύγκρουση, έχθρότης και δίκαιο»

Τελική Συνεδρίαση:
Διημερίδα 4ης/5ης Απριλίου 2014

INTERDISZIPLINÄRES SEMINAR
FÜR RECHTSPHILOSOPHIE UND RECHTSGESCHICHTE
„Kollision, Feindschaft und Recht“

Abschlußsitzung:
Tagung am 4./5. April 2014

SÉMINAIRE INTERDISCIPLINAIRE
DE PHILOSOPHIE ET D'HISTOIRE DU DROIT
«Conflit, hostilité et droit»

Séance de clôture:
Colloque du 4/5 avril 2014

SEMINARIO INTERDISCIPLINARE
DI FILOSOFIA E DI STORIA DEL DIRITTO
«Conflitto, ostilità e diritto»

Seduta conclusiva:
Convegno del 4/5 aprile 2014

Συνδιοργανωτές:

- Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία δικαιοφιλοσοφικῆς καὶ δικαιοϊστορικῆς ἐρεῦνης
- Goethe-Institut Ἀθηνῶν
- Γαλλικὸ Ἰνστιτοῦτο Ἑλλάδος
- Ἴταλικὸ Μορφωτικὸ Ἰνστιτοῦτο Ἀθηνῶν
- Νομικὸ Συμβούλιο τοῦ Κράτους
Μὲ τὴν ὑποστήριξη καὶ τῆς Γερμανικῆς Ὑπηρεσίας
Ἀκαδημαϊκῶν Ἀνταλλαγῶν

Veranstalter:

- Griechische Gesellschaft für rechtsphilosophische und rechtshistorische Forschung
- Goethe-Institut Athen
- Französisches Kulturinstitut Griechenland
- Italienisches Kulturinstitut Athen
- Juristischer Staatsdienst
Mit der Unterstützung auch des Deutschen
Akademischen Austauschdienstes

Co-organiseurs:

- Société hellénique de recherche philosophique et historique du droit
- Goethe-Institut d'Athènes
- Institut français de Grèce
- Institut Italien de Culture d'Athènes
- Conseil Juridique de l'État
Avec le soutien aussi de l'Office allemand
d'échanges universitaires

Coorganizzatori:

- Società Ellenica di ricerca filosofica e storica del diritto
- Goethe-Institut di Atene
- Istituto Francese di Grecia
- Istituto Italiano di Cultura di Atene
- Avvocatura dello Stato
Con il sostegno anche del Servizio tedesco
per lo scambio accademico

Δημερίδα 4ης/5ης Απριλίου 2014

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Βράδυ Παρασκευής (4.4.2014)

- Τόπος: Goethe-Institut Αθηνών (οδός Ομήρου 14-16)
- 19.15 - 19.30 Χαιρετισμοί
- 19.30 - 19.50 Παρουσίαση του Τόμου 6 Πεπραγμένων της Εταιρείας («**Αιτιολόγηση, νομιμοποίηση και δίκαιο**») υπό
Αντ. Χάνου, Επίκουρου Καθηγητή του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών,
Μιχ. Τσαπόγα, Δρος Νομ., Ειδικού Επιστήμονος στον Συνήγορο του Πολίτη,
Δημ. Πυργάκη, Εισηγητού του Συμβουλίου της Επικρατείας,
Χαρ. Παπαχαλαράμπους, Επίκουρου Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κύπρου
- 19.50 - 19.55 Επισκόπηση των λοιπών Συνεδριάσεων του Διεπιστημονικού Φροντιστηρίου 2010-2014 υπό
Θεοδ. Μαυρομμάτη, Δικηγόρου
- 19.55 - 20.00 Διάλειμμα

Σύγκρουση, εχθρότης και δίκαιο

ΙΑ. Δικαιοφιλοσοφική θεώρηση

- Διεύθυνση συζητήσεως: **Δημήτρης Χαραλάμπης**, Καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
- 20.00 - 20.25 **Ιωάννης Στράγγας**, Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών: *Η έννοια της συγκρούσεως εις το δίκαιο και την ηθική και οι κατηγορίες της ετερότητας*
- 20.25 - 20.50 **Urs Kindhäuser**, Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Βόννης: *Kritische Bemerkungen zur Lehre vom sog. Feindstrafrecht* (=Κριτικές παρατηρήσεις περί της διδασκαλίας του λεγομένου Ποινικού δικαίου του εχθρού)
[Μετάφραση: **Θεμ. Σοφός**, Δρ. Νομ., Δικηγόρος]
- 20.50 - 21.15 **Francesco Belvisi**, Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Μοδένας και του Ρέτζιο Εμίλια: *Pluralismo giuridico in una società multiculturale senza nemici* (=Δικαιϊκός πλουραλισμός σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία χωρίς εχθρούς)
[Μετάφραση: **Αθαν. Χουλιάρης**, Δρ. Νομ., Δικηγόρος]
- 21.15 - 21.30 Συζήτηση
- 21.40 Cocktail

Πρωία Σαββάτου (5.4.2014)

Τόπος: Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (οδός Σίνα 31)

ΙΒ. Διεπιστημονική θεώρηση

Διευθυντής συζήτησεως: **Ευάγγελος Μουτσόπουλος**, Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών

9.30 - 9.55 **Ιωάννης Σαρμάς**, Αντιπρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου: *Πώς συμφιλιώνονται οι εχθροί: Η δίκαιη ισορροπία*

9.55 - 10.20 **Bertrand Binoche**, Καθηγητής του Πανεπιστημίου των Παρισίων 1: *Droit et conflit: prévention, institutionalisation, instrumentalisation* (=Δίκαιο και σύγκρουση: πρόληψη, θεσμοποίηση, εργαλειοποίηση)

[Μετάφραση: **Γιάννης Πρελορέντζος**, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων]

10.20 - 10.30 Συζήτηση

10.30 - 10.40 Διάλειμμα

ΙΙ. Δικαιοϊστορική θεώρηση

Διεύθυνση συζήτησεως: **Ηλίας Παπαγεωργίου**, Επίτιμος Σύμβουλος Επικρατείας

10.40 - 11.05 **Antonello Calore**, Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Brescia: *I conflitti armati nella Roma arcaica* (=Οι ένοπλες συγκρούσεις εις την αρχαϊκή Ρώμη)

[Μετάφραση: **Ηλίας Παπαγεωργίου**, Επίτιμος Σύμβουλος Επικρατείας]

11.05 - 11.30 **Andrea Jördens**, Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης: *Römische Richter und einheimisches Recht (am Beispiel der von dem praefectus Aegypti verhandelten Fälle)* [=Ρωμαϊκοί δικαστές και αυτόχθον δίκαιο (επί τω παραδείγματι των υπό του praefectus Aegypti αντιμετωπιζομένων περιπτώσεων)]

[Μετάφραση: **Φώτιος Κατζούρος**, Επίτιμος Σύμβουλος Επικρατείας]

11.30 - 11.40 Συζήτηση

11.40 - 11.50 Διάλειμμα

ΙΙΙ. Διακλαδική δικαιοϊκή θεώρηση

Διεύθυνση συζήτησεως: **Ιωάννης Στράγγας**, Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών

11.50 - 12.15 **Götz Schulze**, Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Potsdam: *Die Überwindung von Feindschaft durch Kollisionsrecht – ein Grundgedanke des Internationalen Privatrechts von der Antike bis zu seiner Vergemeinschaftung in Europa* (=Η υπέρβαση εχθρότητας δια του δικαίου των συγκρούσεων – ένα θεμελιώδες σκέμμα του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου από της αρχαιότητας μέχρι της κοινοτικοποίησώς του εις την Ευρώπη)

[Μετάφραση: **Δημήτριος Σταματιάδης**, Επίκουρος Καθηγητής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης]

- 12.15 - 12.40 **Κωνσταντίνος Μενουδάκος**, Επίτιμος Πρόεδρος του Συμβουλίου Επικρατείας: *Συγκρούσεις δικαιοϋκών αρχών εις το Δίκαιο του περιβάλλοντος*
- 12.40 - 13.05 **Christoph Althammer**, Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Freiburg i.Br.: *Die Begriffe Streit und Streitgegenstand nach dem Verständnis einer (modernen) allgemeinen Prozeßrechtslehre* (=Οι έννοιες της διαφοράς και του αντικειμένου της διαφοράς κατά την κατανόηση μιας (νεωτερικής) γενικής θεωρίας του δικονομικού δικαίου)
[Μετάφραση: **Απόστολος Χελιδόνης**, Επίκουρος Καθηγητής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης]
- 13.05 – 13.20 Συζήτηση

Βράδυ Σαββάτου (5.4.2014)

- Τόπος: Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών (οδός Πατησίων 47)
- 19.30 - 20.50 Βραδιά πιάνου με την Χαρά Τόμπρα, Δρα φιλ., Πιανίστρια σε έργα: J. S. Bach, D. Scarlatti, I. Στράγγα, Cl. Debussy, E. Μουτσόπουλου, R. Wagner (μεταγραφή Fr. Liszt)
- 20.55 Πέρασ της Δημερίδας
- 21.00 Cocktail

Tagung vom 4./5. April 2014

PROGRAMM

Colloque du 4/5 avril 2014

PROGRAMME

Convegno del 4/5 aprile 2014

PROGRAMMA

Freitag abend / Vendredi soir / Venerdì sera (4.4.2014)

Ort / Lieu / Luogo: Goethe-Institut Athen (Omirou Str. 14-16)

- 19.15 – 19.30 Begrüßungen / Salutations / Saluti
- 19.30 – 19.50 Vorstellung des Bands 6 der Akten der Gesellschaft
(„**Begründung, Legitimation und Recht**“) von /
Présentation du Tome 6 des Actes de la Société
(«**Motivation, légitimation et droit**») par /
Presentazione del Volume 6 degli Atti della Società
(«**Motivazione, legittimazione e diritto**») da /
Ant. Chanos, Assistenzprofessor an der Panteion-Universität zu Athen
/ Professeur assistant à l'Université Panteion d'Athènes /
Professore assistente presso l'Università Panteion di Atene,
- Mich. Tsapogas,** Dr. jur., Referent bei der unabhängigen Behörde „Ombuds-
man“ / Docteur en droit, Rapporteur à l'autorité indépen-
dante «Médiateur de la République» / Dottore in legge,
Relatore presso l'autorità indipendente «Ombudsman»,
- Dim. Pyrgakis,** Richter am griechischen Staatsrat / Auditeur au Conseil
d'État hellénique / Magistrato del Consiglio di Stato elle-
nico,
- Char. Papacharalambous,** Assistenzprofessor an der Universität Zypern
/ Professeur assistant à l'Université de Chypre / Professo-
re assistente presso l'Università di Cipro
- 19.50 – 19.55 Überblick über die übrigen Sitzungen des Interdisziplinären Seminars 2010-
2014 von / Vue d'ensemble sur les séances ultérieures du Séminaire Interdis-
ciplinaire 2010-2014 par / Sguardo d'assieme sulle sedute ulteriori del Semi-
nario Interdisciplinare 2010-2014 da
Theod. Mavrommatis, Rechtsanwalt / Avocat / Avvocato
- 19.55 – 20.00 Pause / Pause / Pausa

**Kollision, Feindschaft und Recht / Conflit, hostilité et droit /
Conflitto, ostilità e diritto**

**IA. Rechtsphilosophische Betrachtung
Aspect philosophique du droit
Aspetto filosofico del diritto**

- Diskussionsleitung / Présidence / Moderazione: **Dim. Charalambis**, Professor an der Nationalen und Kapodistria-Universität zu Athen / Professeur à l'Université Nationale et Kapodistriaque d'Athènes / Professore presso l'Università Nazionale e Capodistriaca di Atene
- 20.00 - 20.25 **J. Strangas**, Professor an der Panteion-Universität zu Athen / Professeur à l'Université Panteion d'Athènes / Professore presso l'Università Panteion di Atene: *Ἡ ἔννοια τῆς συγκρούσεως εἰς τὸ δίκαιο καὶ τὴν ἠθικὴ καὶ οἱ κατηγορίαι τῆς ἐτερότητας* [= Der Begriff der Kollision in der Moral und im Recht und die Kategorien der Andersheit / La notion de conflit en morale et en droit et les catégories de l'altérité / La nozione di conflitto nella morale e nel diritto e le categorie dell'alterità]
- 20.25 - 20.50 **Urs Kindäuser**, Professor an der Universität Bonn: *Kritische Bemerkungen zur Lehre vom sog. Feindstrafrecht*
- 20.50 - 21.15 **Francesco Belvisi**, Professore presso l'Università di Modena e Reggio Emilia: *Pluralismo giuridico in una società multiculturale senza nemici*
- 21.15 - 21.30 Diskussion / Discussion / Discussione
- 21.30 Büfett / Cocktail / Cocktail

Samstag vormittags / Samedi matin / Sabato mattina (5.4.2014)

Ort / Lieu / Luogo: Institut Français d'Athènes (31, rue Sina)

**IB. Interdisziplinäre Betrachtung
Aspect interdisciplinaire
Aspetto interdisciplinare**

- Diskussionsleitung / Présidence / Moderazione: **Evangelos Moutsopoulos**, Mitglied der Athener Akademie / Membre de l'Académie d'Athènes / Membro dell'Accademia di Atene
- 9.30 - 9.55 **Jean Sarmas**, Vize-Präsident am griechischen Rechnungshof / Vice-Président de la Cour des Comptes hellénique / Vice-Presidente della Corte dei Conti ellenica: *Πῶς συμφιλιώνονται οἱ ἐχθροί: Ἡ δίκαιη ἰσορροπία* [=Wie versöhnen sich Feinde miteinander: Das gerechte Gleichgewicht / Comment se réconcilient les ennemis: Le juste équilibre / Come si riconciliano i nemici: Il giusto equilibrio]
- 9.55 - 10.20 **Bertrand Binoche**, Professeur à l'Université de Paris 1: *Droit et conflit: prévention, institutionalisation, instrumentalisation*
- 10.20 - 10.30 Diskussion / Discussion / Discussione
- 10.30 - 10.40 Pause / Pause / Pausa

II. Rechtshistorische Betrachtung

Aspect historique du droit

Aspetto storico del diritto

- Diskussionsleitung / Présidence / Moderazione: **Ilias Papageorgiou**, Honorgerichtsrat am Staatsrat / Conseiller d'État honoraire / Consigliere di Stato onorario
- 10.40 - 11.05 **Antonello Calore**, Professore presso l'Università degli Studi di Brescia: *I conflitti armati nella Roma arcaica*
- 11.05 - 11.30 **Andrea Jörgens**, Professorin an der Universität Heidelberg: *Römische Richter und einheimisches Recht (am Beispiel der von dem praefectus Aegypti verhandelten Fälle)*
- 11.30 - 11.40 Diskussion / Discussion / Discussione
- 11.40 - 11.50 Pause / Pause / Pausa

III. Intradisziplinäre rechtliche Betrachtung

Aspect juridique intradisciplinaire

Aspetto giuridico intradisciplinare

- Diskussionsleitung / Présidence / Moderazione: **J. Strangas**, Professor an der Panteion-Universität zu Athen / Professeur à l'Université Panteion d'Athènes / Professore presso l'Università Panteion di Atene
- 11.50 - 12.15 **Götz Schulze**, Professor an der Universität Potsdam: *Die Überwindung von Feindschaft durch Kollisionsrecht – ein Grundgedanke des Internationalen Privatrechts von der Antike bis zu seiner Vergemeinschaftung in Europa*
- 12.15 - 12.40 **Const. Menoudakos**, Ex-Präsident des griechischen Staatsrates / Ancien Président du Conseil d'État hellénique / Ex-Presidente del Consiglio di Stato ellenico: *Συγκρούσεις δικαιϊκῶν ἀρχῶν εἰς τὸ δίκαιο τοῦ περιβάλλοντος [=Kollision von Rechtsprinzipien im Bereich des Umweltrechts / Conflits de principes en matière du droit de l'environnement / Conflitti di principi nell'ambito del diritto dell'ambiente]*
- 12.40 - 13.05 **Christoph Althammer**, Professor an der Universität Freiburg i.Br.: *Die Begriffe Streit und Streitgegenstand nach dem Verständnis einer (modernen) allgemeinen Prozeßrechtslehre*
- 13.05 - 13.20 Diskussion / Discussion / Discussione

Samstag abend / Samedi soir / Sabato sera (5.4.2014)

Ort / Lieu / luogo: Istituto Italiano di Cultura di Atene (Via Patission, 47)

- 19.30 - 20.50 Klavierabend mit / Soirée de piano avec / Concerto pianistico di **Hara Tombra**, Dr. phil., Pianistin / Docteur ès lettres, pianiste / Dottore in filosofia, pianista
Werke von / Oeuvres de / Musiche di: J. S. Bach, D. Scarlatti, J. Strangas, Cl. Debussy, E. Moutsopoulos, R. Wagner (Transkription Fr. Liszt)
- 20.55 Abschluß der Tagung / Clôture du Colloque / Chiusura del Convegno
- 21.00 Büfett / Cocktail / Cocktail